

*О.В. МАЗУРЕНКО, кандидат економічних наук,
провідний науковий співробітник
Національний науковий центр „Інститут аграрної економіки”
М.М. ЦАЛКО, аспірант*
Національний університет біоресурсів і природокористування України*

Розподільчі інформаційні центри у системі інформаційного забезпечення

Постановка проблеми. Удосконалення обліково-аналітичного забезпечення виробничого процесу з погляду створення та формування ефективної системи управління є актуальним в умовах ринкової економіки. Система управління повинна бути гнучкою, щоб вчасно адаптуватися й реагувати на стрімкі зміни зовнішнього середовища, що уможливить швидко і комплексно перебудуватися на запровадження та реалізацію нових завдань і цілей. За цих умов постає питання про відповідне інформаційне забезпечення, а роль основної підсистеми обліково-аналітичного забезпечення як інструменту управління належить інформації та інформаційним потокам. Зростання обсягів інформації й ускладнення структури інформаційного забезпечення зумовлюють потребу в оптимізації інформаційних потоків для ефективної управлінської діяльності. Подолати невизначеність навколишнього інформаційного середовища певною мірою допомагають наявні знання та накопичені інформаційні дані.

Проте, як стверджують норвезькі вчені К'єлл А.Нордстрем і Йонас Ріддерстрале, „проблема більшості організацій – это не то, что они мало знают, а то, что они не знают что именно они знают. Знания разбросаны по всей организации и никому не ведомо, сколько их, как и куда они перемещаются, где они складированы и каков на самом деле интеллектуальный потенциал компании” [6]. Отже, незважаючи на значну

кількість наукових публікацій у сфері дослідження інформаційних аспектів управління, проблему інформаційного забезпечення слід визнати практично не розглянутою. Саме тому, розв'язуючи проблему розробки механізму управління виробничим процесом, вважаємо за необхідне зосередити увагу на питаннях ідентифікації інформаційних потоків, визначенні принципів і правил формування розподільчих інформаційних центрів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню проблем інформаційного забезпечення на всіх рівнях управління присвятили свої праці та дослідження багато вітчизняних і зарубіжних науковців. Зокрема, питанням розгляду інформаційного забезпечення суто в технічному вимірі присвятили свої роботи В.В. Годін [2], І.К. Корнеєв, Е.П. Голеніщев [3], І.В. Клименко. Вони досліджували інформаційні технології в управлінні й основну увагу зосередили на питаннях щодо основ автоматизованих систем управління, інформаційних мереж та моделювання управління. М.Г. Чумаченко, М.А. Болюх, В.З. Бурчевський, М.І. Горбатов [5] розглядали цю категорію як „процес забезпечення інформацією, сукупність форм документів, нормативної бази та реалізованих рішень щодо обсягів, розміщення й форм існування інформації, яка використовується в інформаційній системі в процесі її функціонування”. До другої групи дослідників, які розглядають інформаційне забезпечення в соціальному аспекті та здебільшого пов'язують дану категорію із державним і соціальним управлінням, можна віднести М.П. Денисенко, Т.С. Голубеву [4], І.В. Ко-

* Науковий керівник – Є.В. Калюга, доктор економічних наук, професор.

лос, В.Б. Авер'янова, які під інформаційним забезпеченням розуміють „сукупність даних, організацію їх введення, обробку, збереження і накопичення, пошук, а також поширення в межах компетенції зацікавленим особам у зручному для них вигляді” [1].

Мета статті – класифікація проблем інформаційного забезпечення сільськогосподарських підприємств, визначення особливостей формування розподільчих центрів як складової системи інформаційного забезпечення та упорядкування їх функцій.

Виклад основних результатів дослідження. У сучасних умовах ринкової економіки проблематика роботи з інформацією, особливо у сільськогосподарських підприємствах, є досить новою й актуальною, оскільки більшість підприємств відчувають інформаційний дефіцит, тобто не володіють необхідною інформацією про господарську діяльність або мають лише часткові дані. Проте для господарюючих суб'єктів важливим є не тільки накопичення інформації, але й процес її обробки та подачі, що в свою чергу дасть змогу сформувати результат такої роботи у придатному для подальшого використання вигляді.

Потрібно наголосити, що інформаційні потоки можуть інтерпретуватися в процесі передавання даних, а це може спричинити викривлення значень, які були в основі цих даних. Тому дослідження й оцінка ефективності процесу руху та обміну інформаційними даними в підприємствах є досить важливою й актуальною передумовою для побудови раціональних інформаційних ресурсів. Але підприємства змушені функціонувати в динамічному інформаційному середовищі, адаптуючись до коливань факторів навколишнього середовища, тому постійне поновлення інформації, а також потреба в постійній роботі з нею створює окремий неперервний інформаційний виробничий процес, який полягає в зборі, обробці, поданні інформації та потребує запровадження в підприємстві підсистеми інформаційного забезпечення.

Проте при організації такого інформаційного забезпечення підприємства постають перед певними проблемами:

відсутність постійних і об'єктивних даних щодо процесів, які мають місце в господарській діяльності як підприємства в цілому, так і окремих його структурних підрозділів, бригад, ланок, а також окремих працівників;

повільний документообіг, неможливість швидкого й оперативного визначення місцезнаходження необхідного конкретного документа;

використання взаємозамінних та дублюючих документів і, як наслідок, втрата часу на обробку останніх;

конфіденційність документів, що містять релевантну для прийняття управлінського рішення інформацію, вони не є загальнодоступними, й через це необхідні додаткові та суттєві витрати часу для їх одержання в повному обсязі або інформації щодо їх змісту чи витяг із цього документа;

більшість підприємств за період своєї діяльності жодного разу не здійснювали інвентаризацію інформаційних потоків, оцінку якості й релевантності, захищеності вхідних даних, їхню суттєвість і доцільність для підприємства. Не звертається увага на трудові та фінансові витрати на одержання цих даних і чи взагалі вони потрібні.

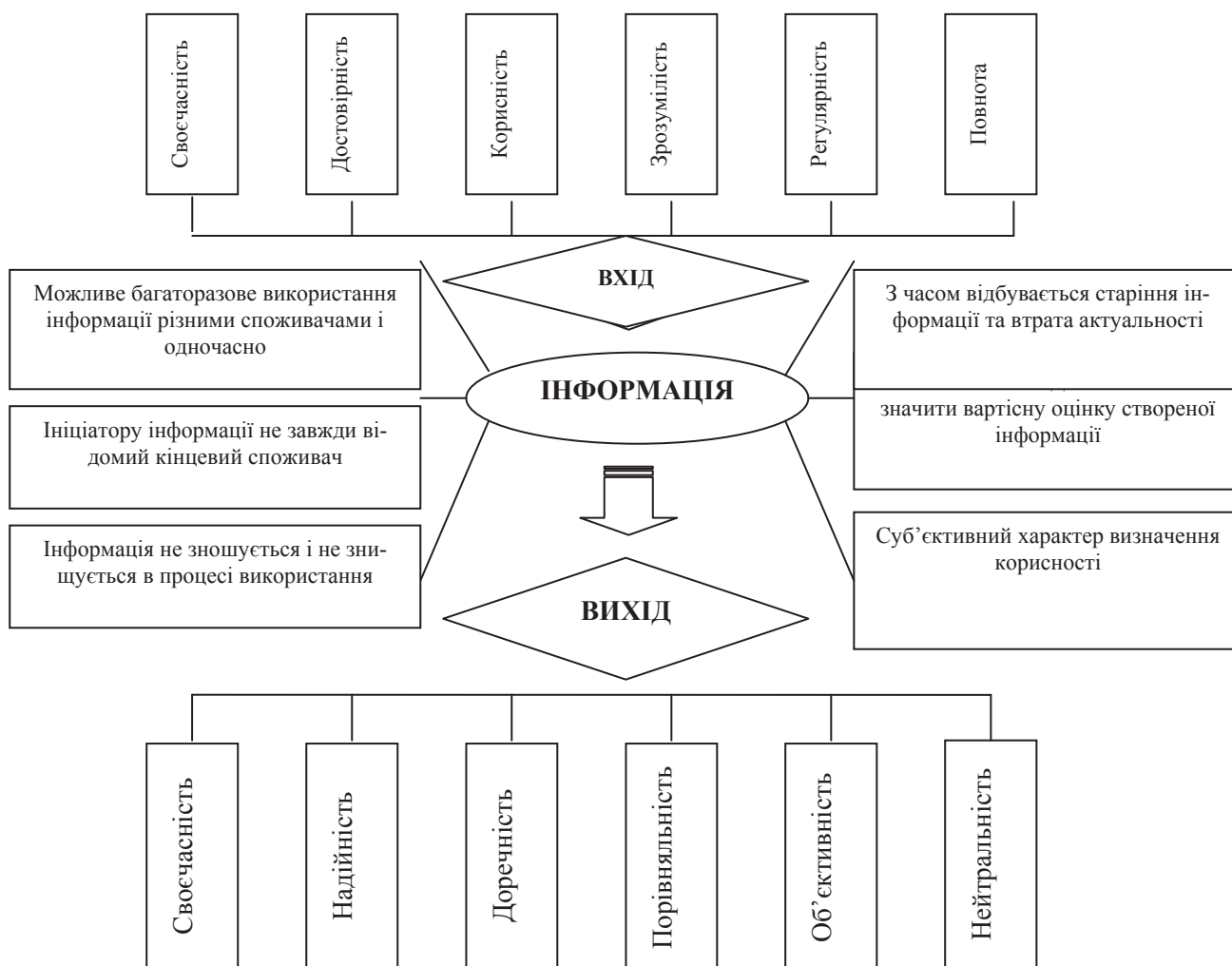
Вищевказаний перелік проблемних моментів можна продовжувати, але і цих досить, щоб зробити висновок про гостру необхідність спеціального механізму реєстрації, обліку, збереження, групування та передачі інформаційних даних, що дасть можливість ефективно й повною мірою використовувати накопичені підприємством дані з метою прийняття та ухвалення оперативних і адекватних управлінських рішень.

У процесі забезпечення функціонування інформаційних процесів у підприємстві відбувається рух інформаційних потоків із зовнішнього середовища у підприємство й навпаки – вихідні потоки інформації у зовнішнє середовище. В такому випадку інформація наділена певними специфічними властивостями та має відповідати встановленим вимогам до її змісту та якості (рис. 1).

За цих умов у підприємстві доцільно створити розподільчий інформаційний центр інформаційних потоків для можливості координування та узгодження вхідної інформації й

вихідної, що продукується у внутрішньогосподарському середовищі підприємства та надходить у зовнішнє інформаційне середовище. Такий центр виступає як структурний елемент підсистеми управління підприємством і наділений функціями: організаційною, об'єднувальною, контролювальною, регулювальною та тією, що направляє. Наявність і

функціонування розподільчого інформаційного центру уможливить упорядкування та групування інформаційних даних та знань, а також забезпечить зворотний зв'язок і можливість коригування інформації, що надходить із метою досягнення поставлених завдань та намічених цілей.

Рис. 1. Основні специфічні властивості та вимоги до інформації

Джерело: Сформовано авторами.

Залежно від розміру і сфери діяльності суб'єкта господарювання в процесі створення таких розподільчих інформаційних центрів мають місце суттєві відмінності в його функціонально-організаційній структурі. Так, для сільськогосподарського підприємства, яке займається вирощуванням продукції рослинництва, якщо його розміри є значними, то виникає необхідність у створенні розподільчої інформаційної системи, яка включає кілька розподільчих інформа-

ційних центрів. Кожен такий центр можна розглядати окремо один від одного з відповідними інформаційними потоками на вході й виході, який відповідає за виконання своїх окремих функцій.

Серед основних функцій такого розподільчого інформаційного центру можна назвати:

- одержання та реєстрація вхідних інформаційних потоків;
- аналіз джерел інформаційних даних;
- групування й накопичення інформації;

цільовий перерозподіл інформаційних потоків і доставка інформації до користувачів;
 контроль руху інформації;
 збереження інформації створенням резервних копій та архівів тощо.

Організація побудови розподільчого інформаційного центру безпосередньо пов'язана з метою його створення й завданнями, які ставляться перед ним. Основною метою діяльності такого центру є підготовка управлінських рішень на основі аналізу інформаційних потоків шляхом виявлення місць дублювання, надлишку та браку інфо-

рмації, а також причин, що викликали збої у наданні необхідної інформації та її затримку. Серед методів управління інформаційними потоками можна назвати складання внутрішніх форм звітності, розробка графіків надання інформації, оптимізація схем документообігу, встановлення чітких інформаційних зв'язків. Інформаційний потік повинен мати такі ознаки: документальне супроводження; тематична спрямованість; визначення виконавців й користувачів; періодичність надання.

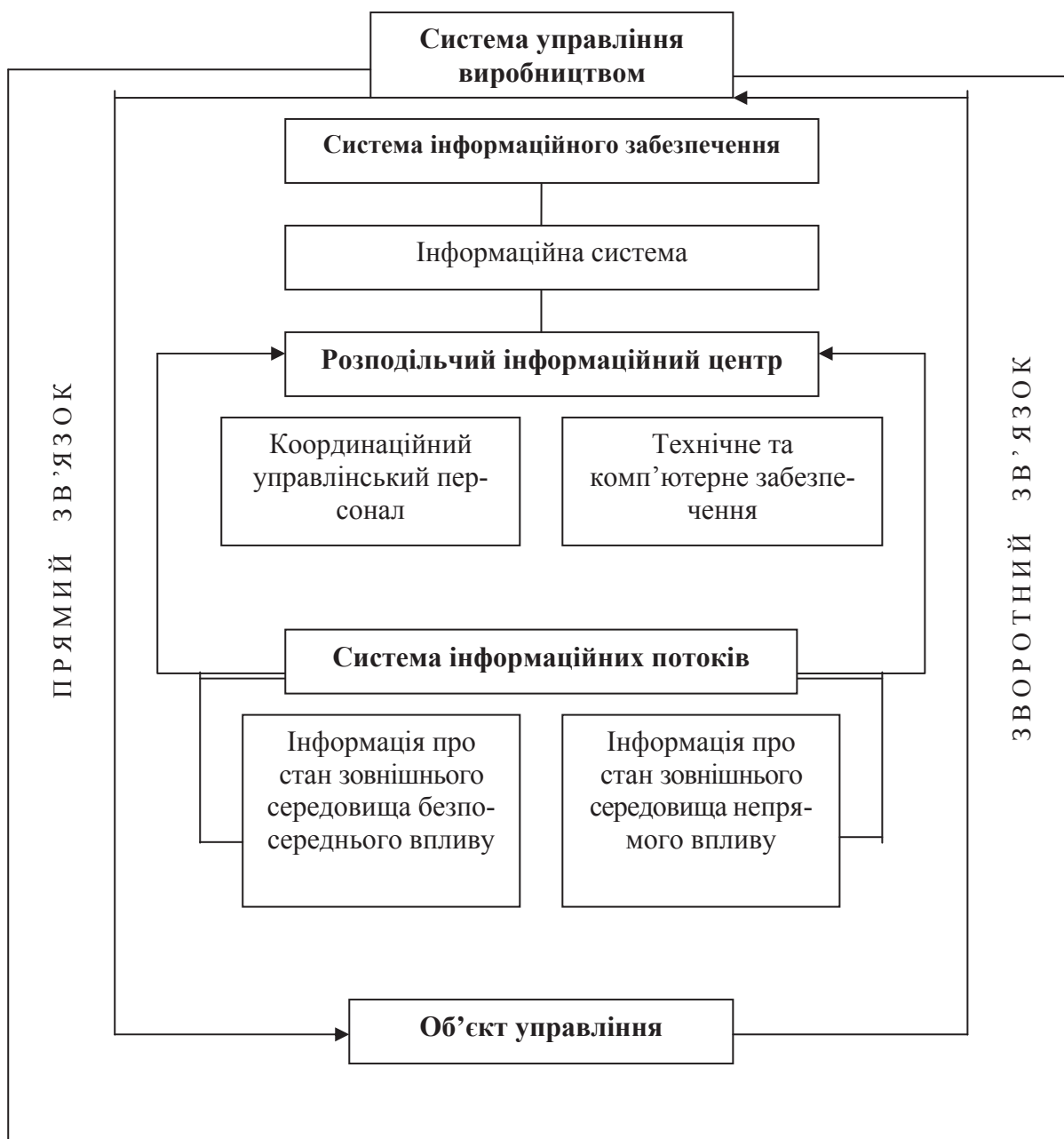

Рис. 2. Структура системи інформаційного забезпечення

Джерело: Сформовано авторами.

Графічно структуру системи інформаційного забезпечення зображено на рисунку 2.

Що стосується оцінки ефективності та результативності запровадження розподільчих інформаційних центрів, питання є складним і потребує окремих ґрунтовних досліджень. Але вже на етапі створення таких центрів можна сказати, що ефективність їхньої роботи на пряму залежить від наявної інформаційної бази й достовірних джерел її поповнення.

Висновки. Сучасне економічне середовище характеризується умовами невизначе-

ності, тому недостатність і недостовірність інформаційного забезпечення є поширеною проблемою більшості підприємств. Саме тому першочергово потрібно акцентувати увагу на запровадженні в підприємстві ефективної системи інформаційного забезпечення, і як вихід із такої ситуації є створення розподільчих інформаційних центрів, які б на основі безперервного опрацювання інформаційних потоків забезпечили виявлення та попередження на ранніх стадіях змін як внутрішнього, так і зовнішнього середовища підприємства.

Список використаних джерел

1. *Авер'янов В.Б.* Державне управління в Україні: навч. посіб. / В.Б.Авер'янов. – К.: Юніверс, 1999. – 432 с.
2. *Годин В.В.* Информационное обеспечение управленческой деятельности: учеб. / В.В. Годин, И.К.Корнеев. – М.: Мастерство. Высшая школа, 2001. – 240 с.
3. *Голенищев Э.П.* Информационное обеспечение систем управления/ Э.П.Голенищев, И.В.Клименко. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2003. – 352 с.
4. *Денисенко М. П.* Інформаційне забезпечення інноваційно-інвестиційної діяльності підприємства / М. П. Денисенко, Т. С. Голубєва, І. В. Колос // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2009. – № 647. – С. 43-49.
5. *Економічний аналіз: навч. посіб.* / [Болух М. А., Бурчевський В.З., Горбатов М. І. та ін.]; за ред. М. Г. Чумаченка. – К.: КНЕУ, 2001. – 540 с.

Стаття надійшла до редакції 22.10.2012 р.

* * *